

YTTRANDE

2019-06-20 Ärendenr:
NV-02942-19

Miljödepartementet
Gunilla Blomquist
103 33 Stockholm

m.remissvar@regeringskansliet.se
gunilla.blomquist@regeringskansliet.se

Yttrande över AGENDA 2030 delegationens slutbetänkande

M2019/00661/S

Sammanfattning

Naturvårdsverket välkomnar Agenda 2030-delegationens slutbetänkande. Naturvårdsverket vill samtidigt understryka vikten av effektivitet och behovet av tydlighet och enkelhet i genomförandet av ett så omfattande och brett område som Agenda 2030. Vi vill särskilt betona vikten av att arbetet med Agenda 2030 samordnas med befintliga system och processer, såsom exempelvis arbetet med miljömålen samt det klimatpolitiska ramverket (avsnitt 4 och 6.1).

Naturvårdsverket **tillstyrker** bland annat följande förslag från delegationen:

- att regeringen varje år ska redovisa en nulägesanalys samt en samlad redovisning av det egna arbetet med Agenda 2030. Naturvårdsverket anser att denna typ av redovisning bör införas skyndsamt, med anledning av att det idag endast återstår drygt tio år till 2030 (avsnitt 5.2).
- att regeringen tydliggör myndigheternas ansvar för hållbar utveckling i myndighetsförordningen (2007:515). Det kan övervägas om det i den föreslagna bestämmelsen finns skäl att förtydliga att myndigheterna ska

verka för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling *utifrån sina uppdrag*. (avsnitt 7.2).

- att ge de offentliga utredningarna i uppgift att analysera konsekvenser i förhållande till miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling (7.4).
- att ge statliga myndigheter i uppdrag att ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling i den omfattning som regelverket medger. Naturvårdsverket ser positivt på förslaget att regeringen bör tillsätta en utredning inom Regeringskansliet för att ta fram en särskild förordning om hållbarhetskrav vid statliga myndigheters offentliga upphandling (avsnitt 7.5).

Därutöver vill Naturvårdsverket **framföra följande synpunkter**:

- För att få till stånd ett brett genomslag av Agenda 2030 i samtliga departement, förordar Naturvårdsverket, förutom samordning i Miljödepartementet enligt delegationens förslag, också att Statsrådsberedningen ges samordnande uppgifter för att Sverige även fortsättningsvis ska vara världsledande i Agenda 2030-arbetet (avsnitt 7.3).
- Kommuner har ofta begränsade resurser, vilket kan betyda att de åtgärder som förslås i betänkandet för att stimulera kommunernas arbete med Agenda 2030 riskerar att nedprioriteras. Detta gäller även för länsstyrelserna. En fortsatt analys bör därför också fokusera på hur arbetet med Agenda 2030 kan underlättas för framförallt mindre kommuner (avsnitt 9.2).
- I konsekvensanalysen skriver delegationen att förslagen är utformade för att förändra befintliga arbetssätt inom ordinarie processer som redan är resurssatta. Genom omprioriteringar och förändrade arbetssätt inom ordinarie processer används kraften till ett effektivt genomförande av Agenda 2030 och att detta skapar förutsättningar för omställning. Naturvårdsverket anser att det är oklart vilka konsekvenser nyss nämnda omprioritering får. En omprioritering innebär att arbete inom vissa områden kommer att prioriteras bort. Naturvårdsverket saknar en diskussion om dessa konsekvenser (avsnitt 16).

Naturvårdsverkets huvudsakliga ställningstaganden och skäl

Avsnitt 4 Sveriges åtagande kräver handling

Delegationen skriver att för att hållbar utveckling ska vara ett effektivt övergripande mål för all politik behövs det utvecklade former för samordning och styrning. Naturvårdsverket delar den uppfattningen och vill samtidigt understryka vikten av effektivitet och behovet av tydlighet och enkelhet i genomförandet av ett så omfattande och brett område som Agenda 2030. Enligt Naturvårdsverkets mening har även miljö kvalitetsmålen en social och ekonomisk dimension, framförallt genom skälighetsbedömningen i miljöbalken 2 kap. 7 §. Utan samordning blir det svårt för aktörerna som ska genomföra Agenda 2030 att förstå hur de olika systemen med riksdagsbundna mål hänger ihop, och vad som ska kopplas till hållbar utveckling i miljöbalkens portalparagraf. Vi är eniga med delegationen att det behövs mer analys för att

tydliggöra och identifiera hinder, synergier, målkonflikter eller suboptimeringar mellan de riksdagsbundna målen och Agenda 2030 samt för att identifiera åtgärder som behöver vidtas för att målen ska nås (sid. 61-62). Innan denna analys är gjord kan det, enligt Naturvårdsverkets uppfattning, innebära svårigheter att låsa fast hur den svenska Agenda 2030-organisationen ska se ut.

Naturvårdsverket anser vidare att samordningen, jämfört med delegationens förslag, bör ha en tydligare koppling till de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen för att skapa goda förutsättningar för ett brett genomslag av Agenda 2030-målen i samhället. Även delegationen har konstaterat i delredovisningen 1 mars 2018 att agendans delmål till stor del omfattas av de befintliga 16 miljö kvalitetsmålen, och att den miljömässiga dimensionen är en viktig utgångspunkt för det svenska genomförandet av agendan (sid. 61). Naturvårdsverket anser att miljömålssystemet är en grund för uppföljningen av den ekologiska dimensionen i Agenda 2030.

Delegationen skriver att det gäller att arbeta effektivt med samstämmighet vilket kräver samordning och samspel mellan flera politikområden, dels horisontellt, d.v.s. mellan olika politikområden, men även vertikalt, d.v.s. mellan åtgärder och initiativ på global, nationell, regional och lokal nivå. Delegationen tar upp som exempel den svenska konsumtionen som innebär negativa konsekvenser inom och utanför landets gränser. Naturvårdsverket instämmer med denna slutsats, men efterlyser tydliga förslag på hur det nationella och internationella hänger ihop samt hur Sverige skulle kunna arbeta vidare med dessa frågor.

Avsnitt 5.2 Agenda 2030 i den statliga budgeten

Naturvårdsverket anser att det är ett bra förslag att varje år redovisa en nulägesanalys samt en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030. Naturvårdsverket anser att denna typ av redovisning bör införas skyndsamt. Det återstår idag drygt tio år till 2030, varför det är viktigt att en strukturerad uppföljning kommer på plats så fort som möjligt. Den föreslagna Agenda 2030-bilagan bör dock inte innebära någon ny/annan uppföljning av *klimatåtgärdsarbetet* jämfört med vad som redan ska göras i klimatbilagan enligt klimatlagen (identiskt med ÅU Begränsad klimatpåverkan).

Avsnitt 6.1 En Agenda 2030-kommitté till 2030

Naturvårdsverket anser att det i betänkandet behöver förtydligas hur arbetet med uppföljning av Agenda 2030 förhåller sig till miljömålsuppföljningen (se även inledande avsnitt i yttrandet under kap 4, koppling till miljömålen). En utgångspunkt bör vara att erfarenheter och kunskaper från miljömålsuppföljningen ska tas till vara. Givet att miljömålssystemet ska finnas kvar, är det viktigt att utforma systemet så att dubbelarbete undviks. En samordnad uppföljning skulle också underlätta en samordnad kommunikation från myndigheterna till samhället angående vilka åtgärder som behöver vidtas och prioriteras för att nå Agenda 2030-målen.

Uppföljning är centralt men får samtidigt inte bli för krävande med risk för att resurser som annars kan användas för genomförande blir alltför fokuserade på uppföljning. Det är oklart om delegationens förslag på årlig rapportering bara innebär en resultatredovisning eller om rapporten också ska innehålla en

utvärdering av genomförandet. Naturvårdsverket anser inte att det är motiverat att göra en utvärdering årligen. Inom miljömålsuppföljningen görs en sådan fördjupad utvärdering vart fjärde år. Något oftare än så är kanske rimligt givet den korta tidsperioden till mållåret 2030, men knappast varje år.

Naturvårdsverket vill också påpeka att det med den föreslagna organisationen blir viktigt att klargöra vilken roll Agenda 2030-kommittén har i förhållande till bl.a. Miljömålsberedningen och Klimatpolitiska rådet. Naturvårdsverket delar delegationens uppfattning att, om det tillsätts en ny separat kommitté, den föreslagna kommittén i så fall bör ha ett sekretariat med god analyskapacitet. Delegationen föreslår att analyskapaciteten motsvarar den som finns hos till exempel Finanspolitiska rådet och Klimatpolitiska rådet. Naturvårdsverket vill i det sammanhanget påpeka att en Agenda 2030-kommitté skulle ha ett väsentligt bredare och mer omfattande uppdrag än de nyss nämnda råden, vilket motiverar en större analyskapacitet.

Avsnitt 7.2 Ansvar för hållbar utveckling i myndighetsförordningen

Naturvårdsverket anser att det finns skäl att tydliggöra myndigheternas ansvar för hållbar utveckling i myndighetsförordningen (2007:515). Det kan övervägas om det i den föreslagna bestämmelsen ska förtydligas att det är *utifrån sina respektive uppdrag* som myndigheterna ska verka för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Avsnitt 7.3 Stärkt samordningskapacitet för Agenda 2030

Agenda 2030 innebär en möjlighet att förena miljö, ekonomi och sociala perspektivet brett i samtliga sektorer i samhället. Det är därför av stor vikt var i Regeringskansliet som samordningen kommer att placeras. För det breda genomslaget i samtliga departement förordar Naturvårdsverket, förutom samordning i Miljödepartementet enligt delegationens förslag, också att Statsrådsberedningen ges samordnande uppgifter för att Sverige även fortsättningsvis ska vara världsledande i Agenda 2030-arbetet.

Avsnitt 7.6 Hållbar utveckling i de offentliga utredningarnas arbete

Naturvårdsverket tillstyrker delegationens förslag att ge de offentliga utredningarna i uppgift att analysera konsekvenserna i förhållande till miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Ju bredare och omfattande konsekvensanalyserna är desto större blir möjligheten att utforma förslag på åtgärder och styrmedel som har hög kostnadseffektivitet och måluppfyllelse. I dagsläget är det alltför få konsekvensanalyser som har den bredd och omfattning som är nödvändig för att kunna föreslå kostnadseffektiva åtgärder och styrmedel. Analyskapaciteten för att genomföra bredare konsekvensanalyser behöver stärkas och Naturvårdsverket instämmer i delegationens slutsats att det behöver utredas hur analyskapaciteten ska stärkas.

Avsnitt 7.7 Hållbar upphandling i staten

Vi tillstyrker Agenda 2030-delegationens förslag att statliga myndigheter ska ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling i den omfattning som regelverket medger.

Naturvårdsverket ser positivt på förslaget att regeringen bör tillsätta en utredning inom Regeringskansliet för att ta fram en särskild förordning om hållbarhetskrav vid statliga myndigheters offentliga upphandling. Vi understryker dock att det i så fall bör göras en hänvisning till förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter när det gäller eventuell rapportering/redovisning av hållbar upphandling och miljöperspektivet (för att undvika fler rapporteringsvägar för miljömyndigheterna). Den lösningen gäller för redovisning av energieffektiva inköp d.v.s. förordning 2014:480 pekar på miljöledningsförordningen.

Avsnittet om hållbar upphandling i staten har ett relativt snävt nationellt och lokalt perspektiv. Sverige har en viktig roll att spela internationellt i denna fråga. Upphandlingsmyndighetens uppdrag bör utökas till att även handla om att delta i den globala utvecklingen mot hållbar infrastruktur t.ex. inom ramen för det öppna partnerskapet One Planet Network som syftar till att underlätta omställningen till hållbar konsumtion och produktion bl.a. genom att sätta fokus på samarbete för hållbar offentlig upphandling. Genom att stärka kraven kopplat till hållbarhet i länder med stora investeringar i infrastruktur, som exempelvis Kina, blir utväxlingen större för både klimatet och andra gränsöverskridande miljöproblem. Att inom varje utvecklingsområde fråga sig på vilken nivå och i vilket sammanhang Sverige bör agera för att nå största möjliga effekt för miljö, hälsa och sysselsättning bör ingå som en naturlig del i konsekvensanalysen.

Avsnitt 8. 1 Agenda 2030 i finansieringen av forskning och innovation

Utbildning, kommunikation och ”knowledge management” är centrala komponenter för ett framgångsrikt genomförande av Agenda 2030. Naturvårdsverkets erfarenheter visar att nationella myndigheter skulle kunna göra skillnad genom att översätta och kommunicera viktiga insatser beslutade och genomförda av exempelvis Miljömålsrådet på One Planet Networks digitala mötesplats. Det har dock visat sig vara svårt att, inom befintliga ramar, prioritera översättning och delta i den globala dialogen. Såväl uppdrag och incitament skulle behöva stärkas.

Avsnitt 9.2 Ett handslag mellan regeringen och SKL

Kommuner har ofta begränsade resurser, vilket kan betyda att de åtgärder som förslås i betänkandet för att stimulera kommunernas arbete med Agenda 2030 riskerar att nedprioriteras. Detta gäller även för länsstyrelserna. En fortsatt analys bör därför också fokusera på hur arbetet med Agenda 2030 kan underlättas för framförallt mindre kommuner.

Avsnitt 14 Internationellt arbete

Naturvårdsverket är enig med delegationens bedömning att Sverige bör utgå från Agenda 2030 som ett viktigt ramverk för samverkan i flera bilaterala, regionala och globala samarbeten och att den kan användas som en plattform för nya internationella partnerskap med olika intressenter.

Naturvårdsverkets erfarenheter från pågående genomförande av SDG 12 (hållbar konsumtion och produktion) och specifikt delmål 12.1 (10YFP) visar att det är en stor organisatorisk utmaning att samverka nationellt och internationellt inom det öppna partnerskapet One Planet Network, som är utpekad genomförandemekanism. Detta trots att infrastruktur, analysmetoder och former

för informationsdelning nu finns på plats och koordineras av ett sekretariat som FN tillhandahåller. Vid sidan av begränsade resurser (både personella och finansiella) är krav på agilitet, att kunna agera i en föränderlig och i hög grad icke-förutsägbar kontext och att kunna kommunicera på engelska några av de hinder som behöver övervinnas.

Naturvårdsverket saknar också i betänkandet en omvärldsanalys, hur andra länder planerar att arbeta med att genomföra Agenda 2030-målen. En sådan analys skulle kunna skapa inspiration för nya fungerande arbetssätt, som möjliggör det breda genomslaget i samhället.

Avsnitt 16 Samlad konsekvensanalys

Naturvårdsverket delar delegationens beskrivning av konsekvensanalyser och instämmer i att genomförandet av Agenda 2030 behöver vägledas av hög kostnadseffektivitet och måluppfyllelse. Naturvårdsverket välkomnar delegationens förslag för att stärka kapaciteten att identifiera behov av åtgärder och utifrån detta utforma förslag på åtgärder (avsnitt 16.1).

Konsekvensanalyserna är en avgörande del av denna process och Naturvårdsverket instämmer i att kapaciteten för att genomföra sådana behöver förstärkas.

I konsekvensanalysen skriver delegationen att förslagen är utformade för att förändra befintliga arbetssätt inom ordinarie processer som redan är resurssatta. Genom omprioriteringar och förändrade arbetssätt inom ordinarie processer används kraften till ett effektivt genomförande av Agenda 2030 och att detta skapar förutsättningar för omställning. Naturvårdsverket anser att det är oklart vilka konsekvenser nyss nämnda omprioritering får. En omprioritering innebär att arbete inom vissa områden kommer att prioriteras bort. Naturvårdsverket saknar en diskussion om dessa konsekvenser.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Martin Eriksson, föredragande, enhetschefen Gunilla Sallhed, handläggarna Teresia Sibö, Jenny Oltner (Ur) och Eva Nilsson (Sm).

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger

Martin Eriksson